

Q F. F. S.

DISSERTATIO PHILOSOPHICA
CONSTANS

THEOREMATI-
BUS MISCELLA-
NEIS.

[Quam,

*Adspirante Numinis Altissimo,
Approbante vero & consentiente Ampl. Facultate Philosophica;*

SUB DIRECTIONE

Præclarissimi & Excellentissimi Viri,

M. SIMONIS ZASPO/

Logices & Metaph. Prof. Ordin.

Publica disquisitioni submittit

JOHANNES RODDE/
Calmariensis

Ad diem 22. Octob. Anni 1682.

In Auditorio Maximo horis ab 8. matutinis,

A B O X,

Excusa à Joh. WAZZIO, A. T.

VIRIS

*Uſu rerum ac negotiorum Commendabilibus,
Spectatissimis Humanissimisq;*

DN. JONÆ BÆLDH/

Serenissimæ Regiæ Majestatis Sveciæ
Cubiculario fidelissimo, Fautori & Promo-
tori meo ætatem honorando.

ut &

DN. JOHANNI KRÖDOR/

Civi Holmensi egregio, benefactori
meo plurimum observando.

PHilosophia natura compendioſe in defini-
tione ſejusdem divisione elucet. Philoſo-
phia eſt vox Graeca, composita ex nomine
Φιλία quod eſt amor & οὐΦία ſapientia, un-
de potest vocari ſtudium ſapientiae. Non omnes
in Philoſophia diſtributione conueniunt; nos
illam in partem generalem & ſpecialiem, vel in
partem Notionalem & Realem, ſecundum plu-
rimorum Doctiſſirorū ſententiam diſpofci
putamus. Ipsi igitur discipline Philosophie
conſtituuntur & diſtingvuntur objectis per
abſtraktionem ad proprium formale redactis.

ad

Ad utilitatem earum quod attinet, observamus Logieam imprimis non modo necessariam sed & fraudulosam esse, illa enim docet accurate, nervose, & facile de unaquaq; re disserere, veritatemq; in profundo latitansem eruere & in lucem protrahere. Pariter etiam insignem fructum usumq; ex Metaphysica capimus; qua reliquie disciplinis objecta prescribit, revocat omnia ad prima principia, distinctiones item & terminos in aliis disciplinis occurrencees explanat, enudat explicatq;. Quid dicendum de Ethica & Politica nonne suam utilitatem nobis communicant? Quis Imperatorum potest aut tempore pacis aut beli egregie Rempublicam administrare, sine notitia & cognitione exacta Politice? Quis viam sapienter & virtuose instruere & transfigere potest, nisi virorum doctrinam antea hauserit indepiugnabilem? Iccirco quibusce studiis sectorum dederit, in consilio dandis, in actibus publicis privatisq; per agendis felicior promtiorque evadere potest. Sic in ceteris partibus Philosophiae invenimus insignem Thesaurum. Cum ex hisce disciplinis non exiguum fructum deprehenderim, igitur selegi nonnullas questiones; quas angustia temporis amplius diducere vetuit, easq; publici speciminis ergo typis vulgari accuravi. Interim dum hac agomibi in mentem venit vester erga me favor & benevolentia; unde aliquale debite gratiu-

circudinis signum erga vestras Humanitates
quomodo ostenderem, cogitare occipi. Nihil
ideoq; consultius fore arbitrabar, ne penitus
beneficiorum immemor adeoq; ingratus vide-
rer: quam ut hoc exercitium Academicum
vestris nominibus inscriberem. Non quod ta-
le sit munus, ut vestra benefacta exaqueet sed
ut magis hoc ipso gratum meum erga vos a-
nimum contestet, vestrumq; solitum favorem
amplius ambiam. Vos igitur fautores qua-
par est animi veneratione rogo, ut sincero vul-
su, nec non serena fronte, leve quod vobis offe-
ro munusculum, accipere haud dignemini.
Enim ab hoc non expectabitis ingnii acumen,
sed benevolè voluntatis testificationem. &
tekuñçov gratitudinis. De cætero vos bene-
factores, Deo immortali commendatos volo!
Valete! Illoq; favore quo me hactenus estis pro-
secuti, in posterum amplectamini. Tu autem
benevolè Lector, hæc fortè minus polite à me
conscripta æqui boniq; consule, nec non in
meliorem partem Interpretare. Bene & lon-
gum Vale!

Dabam Aboz
18. Oct. A. 1682.

In debitæ observantiæ signum
dat & dedicat

Autor & Respond.
JOHAN Rodde.

An substantiæ inter se sint contrariæ? Neg.

De mentem interpretum Arist: qui hunc canonem lib: Cat. cap. 5. proposuit, intelligitur hoc axioma sic: 1. Per contraria intelligunt illa quæ alii adversa vocant; taliter ergo negant substancialias esse contrarias per se. Afferunt tamen ex accidenti & consequenter esse contrarias; hoc est ratione qualitatum & actionum; ita ignis & aqua contraria erunt ratione caloris & frigoris, ratione calefactionis & frigificationis; non autem secundum se in quantum sunt ignis & aqua. 2. Contrariorum nomine veniunt illa quæ in aliqua latitudine distant ab invicem; qualia sunt quantitas parva & quantitas magna, in quibus alio sensu non est contrarietas, & sic intelligitur quod omnis motus dicitur versari inter contraria. 3. Contraria in physicis appellantur quæ invicem sunt activa & passiva, ut unum expellat alterum subiecto. 4. Usurpantur in Logicis contraria pro genere ad relativa, ad-

versa , privativa & contradictentia , quæ significatoriæ a est . remanet ergo ex hoc discursu , quæstiōnem esse intelligendam de substantia ratione suæ naturæ , qua substantia , absolute sine accidentibns , non veroratione accidentium considerata ; primariò de substantia completâ & perfecta , secundariò de imperfectâ & incompletâ . De contrarietate sumta non generaliter pro omni oppositione , nec specialiter pro oppositione adversorum , sed specialissime pro pugnatiā eorum quæ sunt sub eodem genere : Inter quæ maximum *Algesyma* , intervallum & quæ habent idem subjectum a quo se expellunt . Notandum insuper & non esse contrarium , non esse proprium substantiæ in quarto modo , sed in secundo ; cum conveniat quidem omni substantiæ ; sed non soli ; verum etiam quantitati .

An propria possint a suis subjectis seperari ? Disting.

Præsciendum est separationem esse duplice , aliam mentalem quæ aliàs venit nomine abstractionis ; aliam vero realem , quæ est à parte rei , unius ab alio absentia realis , de seperatione mentali hic loci sermo non est . Extra dubitationis enim aleam possum est , quod seperatione mentis apprehenda-

hendatur essentia subjecti, dimissis proprietatibus. Propria enim quæ non includuntur in definitione abesse possunt a definito in definitione. Separatio igitur realis est quæ hic loci venit in considerationem. Notanda verò est distinctio. 1. Inter propria realiter à subjecto distincta & attributa propria quæ realiter identificantur essentiæ subjecti. Hæc nulla ratione separari queunt a subjecto realiter, ob realem cum subjecto identitatem: illa vero duntaxat secundum quid dicuntur inseparabilia à subjecto. 2. Inter propria ratione actus primi & ratione actus secundi considerata. Propria quantum ad actum secundum dicere indiscriminatim inseparabilia est omnino ἀφιλόσοφου, siquidem in natura occurunt exempla benè multa, quæ manifestè declarant & ostendunt actum secundum priorum abesse posse & εὐρεγένες proprias separari a subjecto. Unde ista philosophorum vulgata effata: Actus potest cessare manente facultate: εὐρεγένη impidi potest, manente habitudine; & negatione τῆς εὐρεγένης propter externum obstaculū, non tollitur θέσκαιν. Quare frustra sunt Calviniani tam præfracte negantes corpus adesse posse quod actu non videatur, non palpetur, non sit in loco; eò quod propria separari nequeant

queant; qvum non ēnūcīay; sed potentiae
carum sint ejusmodi propria quæ a subiecto
tolli non possunt. 3. Inter potentiarum a-
Qualem inexistentiam & naturalem conve-
nientiam. Aliud enim est actu hominem esse
risibilem, aliud naturam hominem esse risi-
bilem; ratione naturalis convenientia, vi-
detur propria esse inseperabilia, ita ut verè
dicatur: Negatio proprietatum est negatio
& sublatio naturarum. 4. Inter potentiam
Dei absolutam & potentiam naturæ defini-
tam; cum enim natura habeat definitum a-
gendi modum, non potest ordinem præscri-
ptum transgredi. Verum potentia Dei na-
turæ legibus exempta est & nulli ordini præ-
cise adstricta. De realitur idcirco distinctis
propriis patet, quod illa sint seperabilia.
Deus namq; cum sit agens liberrimum, po-
test influxum conservativum præbere ad essen-
tiā subiecti, non concurrere tamen ad il-
lam naturalem dimanationem, perquam
adjuncta propria fluunt a suis subiectis; Er-
go vi divinæ conservationis, eo in casu ma-
nebit essentia subiecti; desinet autem in eo na-
turalis proprietas propter istius conservatio-
nis absentiam.

Acci-

Accidens numero unum migratne de subjecto in subjectum. ¶ Neg.

In subjecto illud dicitur esse quod cum in aliquo insit, impossibile est esse sine eo, in quo est. Inde quoq; alio migrare nequit: jam v. accidens est in alio tanquam subjecto, ergo solius præterea substantiæ est per se moveri localiter a termino a quo ad terminum ad quem. valet igitur veritas quæstionis. 1. De accidente ὄντως & vere, non Φαινομένως & apparenter tali. 2. Eodem numero, non specie. 3. De migratione propria, non Metaphorica, 4. μεταβαπτικὴ transitiva, non μεταδοκικὴ exhibitiva. 5. De subjecto ὑπάρχεως existentiæ, non κατηγορίᾳ seu prædicationis. 6. De subjectis primis & proprijs, non de ijs quorum alterum est proprium, alterum vero secundarium. 7. De migratione per se, non per accedens; quibus observatis possunt singulæ objectiones adversus hanc quæstionem probè dilui & refutari.

An ex uno actu habitus produci possit? aft. dist.

Hæc quæstio certe difficultate non caret, siquidem communis rectè sentientium philo-

sophorum sententia obtinuit, ad omnem habitum acquirendum, tria præprimis requiri: *Φύσις* seu naturalem inclinationem; *μάθησις* seu disciplinam, vel sedulam præceptorum institutionem; & *ἀσκησις* seu jugem exercitationem nihilominus tamen res omnis in vado est, si modo observetur distinctio inter habitum intellectualem & Moralem; nec non habitum totalem & partialem; quibus suppositis, dicimus habitum intellectualem partialem posse produci unico actu; videlicet cum beneficio unius demonstrationis gignitur scientia, quam habitum esse, nemo nisi emotæ mentis, negaverit. Habitus vero totalis ex una demonstratione neutriquam nascitur; ad eum namque, producendum concurrere debent multi & innumeri syllogismi Apodictici Habitus, etiam moralis complures postulat, ordinariè loquendo, actus antecedentes qui in voluntate residuam aliquam qualitatem collocant, quæ continuo successu ab adventantibus alijs augescit; quo ad postremus actus absolvat complectaque, adeo ut jam tandem habitus acquisitus appellari queat sicuti *n.* physicum non facit notitia solummodo cœli; nec astronomum cognitio unius alteriusve astri; pari ratione nec una vel altera actio virtuosa hominem virtuosum, multo minus civiliter felicem.

Diffl-

Difficultas v. Habitum moralem consequendi exinde est, quod ratio non potest uno actu totam potentiam appetitivam vincere; eum ea ex vi libertatis suæ admodum diversimodè & ad multa se habeat.

An omne Ens sit bonum & perfectum? Aff.

Duo sunt propositæ quæstionis membra, ideoq; utrumq; distincte erit enudandum. Omne Ens esse bonum probatur hujusmodi syllogissimo disjunctio: omne ens est vel creatum vel increatum, creatum est bonum; ergo. Nam hoc ipso quod creatum est fuit aliquando terminus divinæ operationis ipsius sc. creatoris, at non potuit Deus impelli ad aliquid producendum quod non esset bonum, siquidem nequæ creaturæ moventur ad persequendum aliquod malum sub ratione mali. Quod v. attinet ad Angelos quosdam & homines qui a sua bonitate desciverunt; notandum, hos descivisse saltem à bonitate moralis; ac nihil secius, retinuerunt & etiamnum retinent bonitatem transcendentalem; quia manent eadem numero creaturæ quæ & antea erant, unde quam bonitatem in ipsa sua entitate, remotis accidentibus, prius habebant, necessariò retinent. Omne etiam illud ens perfectum dicimus quod nullo eorum caret quæ ad essentiam ab intrinseco pertinent

tinent. Ubi observandum sermonem nobis esse de perfectione transcendentali, quæ essentialis est & absoluta; interim tamen notamus entia posse duobus modis vocari imperfecta: 1. Accidentaliter: quod sc. desit id quod ad integratę, vel ornamentū, vel altiorē & intensiore statū pertinet. 2. Comparatè, quod sc. non habeat essentiam tam perfectam ac nobilem, quam alia. Neque est idem ordo perfectionis in omnibus speciebus vel gradibus entium. Ita materia est imperfecta, quia non sit tam nobile ens ac forma. Hæc tamen imperfectio non tollit perfectionem transcendentalē, quo minus transcendentaliter perfecta dicantur, quæ sic sunt imperfecta; hæc enim est prorsus absoluta, uti superius dictum.

An tempus sit duratio successiva?

Aff. Dist.

Prænotandum insigne esse discrimen inter tempus Metaphysicum & Physicum, illud autem est duratio, initialem & finalem (vel totalem & simplicem) defectibilitatem inferens. Hoc vero extrinseca affectio corporis naturalis quæ innuit durationis distinctionem juxta motum corporum cœlestium, pro cuius etiam diversitate variat suasque obtinet differentias. Illud significat durationē rei quæ suā naturā defectibilis est, vel initum & finem

agno-

agnoscit, estq; realiter idem cum essentiâ, & pro varietate rerum variat: Unde concluditur: omne quidem tempus physicum esse durationem successivam, Metaphysicum vero non item, nisi solum durationem entis successivi.

Differne duratio ab essentia Reali- liter? Neg.

Materialiter idem sunt duratio & existentia, tum quod nullam faciat duratio cum existentia realem compositionem: alioquin enti simplicissimo haud tribueretur, tum quod nihil rei dici possit quod ista huic addat; ideoq; præter necessitatem entia non sunt multiplicanda. Deinde si per aliquid à se diversum duraret ens, id vel esset subsistens vel inhærens, si prius quomodo accidens duraret? imo quomodo substantia? An per alterius substantiæ unionem. Nam quæ unum sunt essentialiter unita sint oportet. Si posterius, accidens ficeret ad conservationem rei vel potius esset ipsa rei permanentia, quæ omnia sunt absonta. Quamvis igitur re diversa non sint duratio & essentia, diversos tamen conceptus gignunt, ideoq; formaliter distingvuntur, quod vel inde constat: quia etiam duratio Dei, quæ est ipse Deus, differt à Deo formaliter, ideoq; multo magis in creaturis; Nullæ enim perfectiones possunt esse

magis unitæ in aliquo ente participato quam
in primo.

An oculi plus quam lingua faci- ant ad amorem? Aff.

Multa sunt doctissimorum veterum hanc
in rēni veriverbia, quæ consultō brevitatis
causa, sicco quod ajunt pede, præterimus; u-
nicum illud Poëtæ monentes: Cor mihi amica
suis transfixit ocellis. quamvis oculi interdū
fallant, lingua longe tamen fallacior est,
quæ sæpiculè cordis affectus occultat & aliud
profert quam cor sentit. At oculi sunt orga-
na interiorum affectuum, per quæ affectus sese
in homine detegunt revelantq; & sœpe nobis
invitis designant quod intrinsecus latet deli-
tescitq; ita pro cuiuslibet affectus modo, in
animo nos hilares, mœstos, stupidos, ira-
cundos, etiam præter voluntatem nostram
oculi ostendunt. Statuendum ergo remur,
oculos certius esse indicium amoris quam
sermonem; ideoq; primum esse gradum ad
amorem.

An Religo possit cogi? Neg.

In affirmantium quidem castra dudum tran-
fere Romanenses, seu inquisitio Hispanica
& cottidiana experientia ad oculum decla-
rat. Negativam tamen tenent Orthodoxi,
sequentes præcipue ob rationes. I. Quia hac
de

dere nullum habetur in sacris literis præser-
tim in N. T. præceptum. 2. Nullum in A-
postolica & primitiva Ecclesia exemplum. 3.
Quia homines ad fidem coacti sunt ferè Hy-
pocritæ. 4. Quia soli Deo tribuendus do-
minatus in animas & conscientias. 5. Nam
idem nos docent Veteres Ecclesiæ doctores
quos brevitatis causa omittimus. distinguen-
dum tamen est inter coactionem Physicam
& Politicam. &c.

An Psittacus possit loqui? Neg.

Quemadmodum non brutis competit in-
tellectus & voluntas, ita nec risus & sermo,
siquidē hæc sunt facultates animæ rationalis,
de quibus participare non est datum brutis,
multo minus igitur loquela erit Psittaco tri-
buenda. Multa quidem de psittaco, corvo &
luscinia feruntur, sed credat quilibet quan-
tum placuerit. Ut nemo quod audiit tacet,
sic nemo quantum audiit loquitur. Ubi nul-
la ratio, ibi nullus conceptus, ubi nullus
conceptus ibi nullus sermo. In cæteris, ars i-
mitatur naturam, sed non facit idem: mul-
ta præstant bruta, ob verbera, multa ob fa-
men; sed sine iudicio, sine intellectu, solius
ope memoriarum. Nunc pluribus supersidebo pro-
ferendis; reliqua quæ ex evanescere hanc materi-
am illustrare possent, ad ipsum disputatio-
nis actum reservaturus.

DEO SOLI LAUS ET GLORIA!